

QLOBAL ÇAĞIRIŞ – SƏBƏBLƏR VƏ MAHİYYƏT

1-ci Hissə: Giriş – Bəşəriyyətə və Dünya Liderlərinə SOS

Bu sənəd bir şəxsin, bir xalqın və ya bir ideoloji qrupun deyil — **bəşəriyyətin vicdanından doğan qlobal çağırışdır**. İçində yaşadığımız dünya tarixin ən təhlükəli dövrlərindən birini yaşayır. Planetimizin gələcəyi, nəslimizin taleyi və Yer üzündə həyatın davamı artıq nəzəri müzakirə mövzusu deyil — **təxirəsalınmaz müdaxilə tələb edən reallıqdır**.

Bu çağırış həm xalq kütlələrinə, həm də dünya liderlərinə, hökumətlərə, beynəlxalq təşkilatlara və qlobal güc mərkəzlərinə ünvanlanır. Bu dəfə məsuliyyət təkcə güclülərin yox, **hər bir insanın üzərindədir**. Amma xüsusilə qərar verən, dünyanı idarə edən, siyasət, iqtisadiyyat və hərbi güc sahibi olan dövlətlərin məsuliyyəti daha böyükdür.

Bu sənəd nə ittihamdır, nə təslim çağırışı, nə də romantik bir arzu. Bu, bəşəriyyətin və planetimizin varlığını qorumaq üçün **SOS signalıdır**. Əgər indi hərəkət edilməzsə, yaxın onilliklərdə baş verəcək proseslər artıq nə diplomatiya, nə texnologiya, nə də sərvətlə idarə oluna bilməyəcək.

Bu çağırışın mahiyyəti sadə, lakin həyati əhəmiyyət daşıyan bir həqiqətə söykənir: **Dünya təkcə ayrı-ayrı dövlətlərin məkanı deyil — bütün insanlığın ortaq evidir. Bu ev yanır və biz hələ də otaqlar uğrunda mübahisə edirik.**

Bu sənəd aşağıdakı suallara cavab tapmaq üçün yazılmışdır:

- Niyə bu çağırış bu gün edilməlidir?
- Hansı təhlükələr bəşəriyyəti geri dönməz nöqtəyə yaxınlaşdırır?
- Niyə mövcud beynəlxalq sistemlər bu problemləri həll etmir?
- Nə etməliyik və bunu kim etməlidir?

Bu bölmə dünyanın nə üçün oyadılması lazım olduğunu izah edir. Ardınca isə **yeni və ədalətli qlobal idarəçilik modelinin — Dünya Parlamentinin konsepsiyası** təqdim olunacaq.

Bu çağırış təkcə yaşamaq üçün deyil — insan kimi, ləyaqətlə və ahəng içində yaşamaq üçündür.

2-ci Hissə: Qlobal Çağırışın Səbəbləri

Bu çağırışın yaranmasına səbəb emosional narahatlıq deyil, **elmi faktların və real proseslərin yaratdığı təcili təhlükədir**. Planetimizin gələcəyini sarsıdan problemlər artıq hər bir sahədə özünü göstərir və bu problemlər lokal deyil, **qlobal xarakter daşıyır**.

Aşağıdakı əsas səbəblər, bu manifestin niyə bu gün və dərhal elan edilməli olduğunu göstərir:

1. Ekoloji Sistemlərin Çöküşü

Yer kürəsinin ekoloji balansı geri dönməz həddə yaxınlaşır.

- Qlobal istiləşmə sürətlənir, buzlaqlar rekord səviyyədə ərir.
- Meşələr, okeanlar, biomüxtəliflik kritik həddə çatır.
- Atmosfer və su hövzələri çirklənmə ilə yüklənib.

Bu proseslər artıq nəzəri təhlükə deyil — **təbiət fəlakətləri, quraqlıqlar, daşqınlar, yanğınlar və kütləvi ekosistem ölümü** ilə hiss olunur. Bu, təkcə təbiətin yox, **insan həyatının gələcəyini təhlükəyə atır.**

2. Su və Təbii Resursların Tükənməsi

Dünya əhalisi sürətlə artır, lakin resurslar eyni tempə artmır.

- İçməli su qıtlığı milyonlarla insan üçün artıq reallıqdır.
- Torpaq, neft, qaz, nadir metallar tükənmə mərhələsinə daxil olub.

Resurs uğrunda rəqabət yaxın gələcəkdə **beynəlxalq münaqişələrə çevrilə bilər.** İnsanlıq bu böhranı idarə edə bilməsə, **özünü məhv etməsi qaçılmazdır.**

3. Qlobal Ədalətsizlik və Sosial Bərabərsizlik

İnkişaf etmiş ölkələrlə yoxsul bölgələr arasındakı fərq kəskin artır.

- Dünyada sərvətin 70%-dən çoxu çox kiçik bir azlığın əlində cəmlənib.
- Milyonlarla insan aclıq, yoxsulluq, təhsil və sağlamlıqdan məhrum yaşayır.

Bu ədalətsizlik təkcə sosial problem deyil — **bəşəriyyətin mənəvi sarsıntısıdır.** İnsanlar arasında uçurum dərinləşdikcə müharibə, nifrət və radikallaşma artır.

4. Müharibə Təhlükəsi və Silahlanma Yarışı

Müasir silahlar əvvəlki müharibələrdən fərqli olaraq, **bəşəriyyəti bir neçə saatda məhv edə biləcək gücə** malikdir.

- Atom və kütləvi qırğın silahlarının sayı təhlükəli səviyyədədir.
- Geosiyasi rəqabət getdikcə aqressivləşir.

İnsanlıq daha bir dünya müharibəsini yaşamaq lüksünə malik deyil — **bu, planetin sonu ola bilər.**

5. Mövcud Beynəlxalq Sistemlərin Gücsüzlüyü

BMT də daxil olmaqla hazırkı beynəlxalq qurumlar problem və münaqişələrə təsirli cavab verə bilmir.

- Qərarların icra mexanizmi zəifdir.
- Böyük güclər veto ilə sistemi bloklayır.
- Ədalət və vahid qanun tətbiqi yoxdur.

Bu qurumlar artıq dövrün tələblərinə cavab vermir və **dünyanı idarə etmək qabiliyyətini itirib.**

6. İnsanlığın Mənəvi və Mədəni Tənəzzülü

Texnologiya inkişaf etdikcə insanlar arasındakı **mənəvi bağlar zəifləyir**.

- Ailə, cəmiyyət, dəyərlər və humanizm aşınır.
- Bəşəri ideallar yerini şəxsi maraqlara və güc savaşına verir.

İnsan əgər insanlığını itirərsə, **texnologiya və zəka onu xilas edə bilməz**.

Bu səbəblər göstərir ki, bəşəriyyət hazırda ya dönüş nöqtəsindədir, ya da uçurumun kənarında.

Biz indi seçim qarşısındayıq:

Ya birlikdə xilas olacağıq, ya da ayrı-ayrılıqda məhv olacağıq.

3-cü Hissə: Qlobal Çağırışın Mahiyyəti

Bu çağırışın mahiyyəti **bəşəriyyətin mövcud gedişatını fəlakətə aparan kursdan çıxarmaq**, Yer planetini, insan həyatını və gələcək nəsilləri qorumaq üçün **təxirəsalınmaz, qlobal və sistemli addımların atılmasını təmin etməkdir**. Məqsəd hansısa dövlətin, millətin və ya siyasi gücün üstünlüyünü təmin etmək deyil; **bütün bəşəriyyətin və təbiətin vahid həyat sistemini balans və harmoniya daxilində yaşatmaqdır**.

Bu mahiyyət aşağıdakı əsas istiqamətlərə söykənir:

- 1. Qlobal Harmoniyanın Bərpası**
Bəşəriyyətin inkişafı yalnız maddi tərəqqi ilə ölçülə bilməz. İnsan psixoloji sağlamlığı, mənəvi dəyərlər, ədalət hissi, təhlükəsizlik, təmiz ekoloji mühit və sosial rifah – inkişafın əsas dayaqlarıdır.
- 2. Planetar Məsuliyyət və Birgə Cavabdehlik**
Yer üzü 200 ayrı dövlətin deyil, bütün insanlığın ortaq evidir. Bu çağırış **planetar məsuliyyət və kollektiv cavabdehlik prinsipi** ilə hərəkət etməyi tələb edir.
- 3. Sülh və Təhlükəsizlik Sisteminin Yenidən Qurulması**
Mövcud beynəlxalq sistem real təhlükələri önləmək gücündə deyil. Müharibələri, işğalları, terroru və kütləvi silahlanmanı dayandırmaq üçün **ədalətli, səlahiyyətli və icra gücünə malik yeni qlobal təhlükəsizlik modeli** zəruridir.
- 4. İnsan Hüquq və Azadlıqlarının Qlobal Standartlaşması**
İnsan hüquqları **bütün bəşəriyyət üçün bərabər və toxunulmaz universal dəyər** kimi qəbul edilməlidir. Bu, insanın ləyaqətini, həyat hüququnu, düşüncə azadlığını, sosial rifah və bərabərliyi qoruyan vahid qlobal hüquq sistemini tələb edir.
- 5. Ekoloji Balansın Qorunması və Bərpası**
Planetin təbii sərvətləri məhdud, canlılar aləmi isə həssasdır. Çağırışın mahiyyəti **ekosistemin müdafiəsi, çirklənmənin qarşısının alınması və gələcək nəsillər üçün dayanıqlı həyat şəraitinin təmin edilməsidir**.
- 6. Təkamül Yolunda Yeni Keyfiyyət Mərhələsinə Keçid**
Bəşəriyyət artıq yalnız milli və siyasi düşüncə ilə davam edə bilməz. Çağırış **“biz və onlar” yox, “bütün insanlıq və planet” anlayışını** formalaşdırmağı hədəfləyir.

4-cü Hissə: Nəticə – Əgər Bu Çağırış Qəbul Edilsə

Əgər bu çağırış qəbul olunarsa və dünya dövlətləri birlikdə hərəkət etməyə başlasa, bəşəriyyətin qarşısında **yeni bir səhifə açılar**. Bu yol nə utopiya, nə də xəyaldır — **insan ağılının, elmin və əməkdaşlığın nəticəsində əldə oluna bilən real gələcək modelidir**.

Bu təşəbbüsün həyata keçməsi halında:

- Müharibələrin, aclığın, ayrı-seçkiliyin və ədalətsizliyin azalması mümkün olacaq;
- Qlobal əməkdaşlıq və paylaşım mədəniyyəti formalaşacaq;
- İnsanlar daha təhlükəsiz, sağlam, ədalətli və rifah içində bir dünyada yaşayacaqlar;
- Yer kürəsinin təbiəti qorunacaq və gələcək nəsillərin yaşaya biləcəyi daha təmiz, davamlı planet təmin ediləcək.

**Bu çağırışın mahiyyəti budur:
Bəşəriyyət birləşərsə, dünya xilas olacaq.**

Gələcək nəsillərə daha yaxşı bir dünya miras qoymaq hər kəsin borcudur. İndi qərar vermək vaxtıdır:

ya məsuliyyətdən qaçıb fəlakəti izləyəcəyik, ya da tarixi dəyişdirən nəsil olacağıq.

Dünya Parlamentinin İdarəçiliyi və Qanunları

1. Dünya Parlamentinin Əsas Məqsədləri

Dünya Parlamenti, bəşəriyyətin ümumi maraqlarını qorumaq, qlobal təhlükəsizliyi və davamlı inkişafı təmin etmək məqsədi ilə yaradılmış ali idarəçilik orqanıdır. Əsas məqsədləri:

1.1. Qlobal Sülh və Təhlükəsizlik

- Dünyada müharibələrin və silahlı qarşıdurmaların qarşısını almaq;
- Atom və kütləvi qırğın silahlarının məhv edilməsini təhlükəsiz qaydada həyata keçirmək.
- Münaqişələrin diplomatik danışıqlar və beynəlxalq hüquq çərçivəsində həllini təmin etmək.

1.2. İnsan Haqları və Ədalətli Cəmiyyət

- Dünya Parlamentində və bütün ölkələrdə hər növ seçkiləri onlayn və şəffaf keçirmək;
- Bütün insanların bərabər hüquq və azadlıqlara sahib olmasını qorumaq.
- İnsan haqlarının pozulmasına yol verməmək və vahid müdafiə mexanizmləri yaratmaq.

1.3. Qlobal İqtisadi Ədalət və İnkişaf

- İqtisadi fərqləri minimuma endirmək;
- Beynəlxalq əməkdaşlığı gücləndirərək rifahı təmin etmək.

1.4. Ekoloji Təhlükəsizlik və Planetin Qorunması

- Təbii sərvətləri qorumaq;
- İqlim dəyişiklikləri və ekoloji fəlakətlərə qarşı vahid siyasət həyata keçirmək.

1.5. Elm, Təhsil və Mədəniyyətin İnkişafı

- Elmi, texnoloji və mədəni tərəqqini dəstəkləmək;
- Təhsili qlobal miqyasda yüksəltmək və əlçatan etmək.

1.6. Planetar Miqyasda İdarəçilik və Birlik

- Dövlətlər arasında ədalətli əməkdaşlıq mühiti formalaşdırmaq;
- Bəşəriyyətin gələcəyini vahid strategiya əsasında planlaşdırmaq.

2. Dünya Parlamentinin Struktur Modeli

2.1. Ümumi Assambleya

- Bütün dövlətlərin təmsil olunduğu əsas qərarverici orqandır;
- Qlobal qanunların müzakirəsi, qəbul edilməsi və siyasətin müəyyənləşdirilməsi;
- Hər dövlət müəyyən kvota əsasında nümayəndə göndərir.

2.2. İcraiyə Şurası

- Qərarların həyata keçirilməsi və operativ idarəetməni təmin edir;
- Üzvlər rotasiya və seçki prinsipi ilə müəyyən edilir;
- Gündəlik qlobal idarəetmə proseslərini koordinasiya edir.

2.3. Yoxlama və Nəzarət Palatası

- Parlamentin və qlobal qurumların fəaliyyətinə nəzarət edən müstəqil orqan;
- Şəffaflıq və hesabatlılığı təmin edir, korrupsiyanın qarşısını alır.

2.4. İnsan Haqları və Ədalət Komitəsi

- İnsan haqlarının qorunmasına məsul ali nəzarət komitəsidir;
- Dövlətlərdən müstəqil fəaliyyət göstərir;
- Veto hüququna malikdir.

2.5. Qlobal Təhlükəsizlik Şurası

- Müharibələrin və qlobal təhlükə yaradan qarşıdurmaların qarşısını almaq üçün fəaliyyət göstərir;
- Sanksiya, vasitəçilik və xüsusi missiya göndərmə hüququ var.

2.6. Elm, Təhsil və İnnovasiya Mərkəzi

- Elmi araşdırmalar, təhsil standartları və innovasiya proqramlarını koordinasiya edir;
- Strateji layihələr hazırlayır və icra edir.

2.7. Ekoloji və Təbii Resurslar Şurası

- Ekosistem və təbii sərvətlərin qorunması üzrə qlobal qərarlar qəbul edir;
- Dövlətlərin ekoloji siyasətinə nəzarət edir.

2.8. İqtisadi və Sosial İnkişaf Agentliyi

- Qlobal iqtisadiyyatın balanslaşdırılması, yoxsulluğun aradan qaldırılması və sosial rifahın artırılması üçün layihələr həyata keçirir;
- Dövlətlərə inkişaf proqramları üzrə dəstək verir.

---

3. Qanunvericilik və Qərar Qəbul Etmə Prosesi

- Qərarlar şəffaflıq, iştirakçılıq və məsuliyyət prinsiplərinə əsaslanır.

3.1. Qanunvericilik Təşəbbüsü

- Qanun layihəsi Ümumi Assambleya, İcraiyyə Şurası, İnsan Haqları Komitəsi, Elm və Təhsil Mərkəzi və Ekoloji Şura tərəfindən irəli sürülə bilər;
- Layihələr ictimaiyyət üçün açıq dərc olunur və müzakirə edilir.

3.2. Müzakirə və Ekspertiza

- Qanun layihələri müvafiq komitələrdə müzakirə edilir və ekspert rəyinə təqdim olunur;
- İnsan haqları, ekologiya, iqtisadiyyat və bəşəri maraqlara təsir qiymətləndirilir.

3.3. Səsvermə Sistemi

- Qərarlar üç mərhələli təsdiq mexanizmi ilə qəbul edilir:
  - Komitədə ilkin təsdiq
  - Ümumi Assambleyada səsvermə
  - Yoxlama və Nəzarət Palatasının yoxlaması

3.4. Veto və Etiraz Mexanizmi

- Yalnız İnsan Haqları və Ədalət Komitəsi veto hüququna malikdir;
- Veto tətbiq olunarsa qanun yenidən işlənir.

3.5. Qanunların İcrası və Nəzarət

- Qanunların icrası İcraiyyə Şurası tərəfindən təmin olunur;
- İcra səviyyəsi illik hesabatlarla izlənir;
- Qanundan yayınma halında sanksiya və ya müdaxilə tətbiq edilir.

3.6. Qanunların Yenilənməsi

- Qlobal dəyişikliklər nəzərə alınaraq qanunlar yenilənir;
- Dəyişikliklər eyni proseslə təsdiq olunur.

---

4. Təhlükəsizlik, Sülh və Müdaxilə Prinsipləri

- Müdaxilə yalnız global təhlükəsizlik və bəşəri hüquqların pozulması hallarında həyata keçirilir;
- Silahlar xüsusi nəzarət altında saxlanılır;
- Müdaxilə ölçülü və qanun çərçivəsində aparılır;
- Ədalət və vicdan prinsipləri əsas götürülür.

---

5. İcraiyyə Şurası və İşçi Qruplar

- Şura 15-25 üzvdən ibarətdir, parlament tərəfindən seçilir, mandat 3-5 il;
- İşçi qruplar spesifik sahələr üzrə fəaliyyət göstərir: ekologiya, təhsil, səhiyyə, texnologiya, hüquq;
- Hər qrup 3-7 nümayəndədən ibarətdir;
- Hesabat 6 ayda bir parlamentə təqdim olunur;
- Regional nümayəndələr yerli fəaliyyətləri izləyir.

---

6. Hüquqi və İdarəetmə Qaydaları

- Seçki: hər ölkədən 1-3 nümayəndə; dövlətləri olmayan xalqlar üçün əlavə yerlər; mandat 5 il; şəffaf seçki.
- Qanunvericilik: İşçi Qruplar layihə hazırlayır; 2/3 səs üstünlüyü ilə qəbul olunur; icra İcraiyyə Şurası və İşçi Qruplar tərəfindən.
- Səlahiyyət: qanun pozuntularını aradan qaldırmaq və tərksilah etmək; müharibə üçün deyil.
- Nəzarət: hər işçi qrupu və İcraiyyə Şurası 6 ayda bir hesabat verir; qərarlar ictimaiyyətə açıqlanır.

---

7. Şikayət Sistemi və İnsanlıq Ombudsmanı

- Hər vətəndaş ədalət tələb etmək hüququna malikdir;
- İnsanlıq Ombudsmanı müstəqil orqandır;
- Regional və yerli müdafiə mexanizmləri fəaliyyət göstərir;
- Müstəqil məhkəmə sistemi yalnız peşəkar hakimlərdən ibarətdir;
- Xalq nəzarəti komitələri yaradılır;
- Əgər dövlətlər qəbul etməsələr, xalq öz təşəbbüsü ilə sistemi həyata keçirir.

SON SÖZ

- Dünya G cl rin , Dünya D vl tl rin , Bəşəriyyətə  ađırış v  Dünya İdarəçiliyi  c n Təkliflər, G st ril r, M sl h tl r  c n SON SÖZ.
- Son s z m z çox qısa olacađ. Bu  ađırışda yazılanlarda Dünyaya v  Bəşəriyyətə bir d n  ziyan olan bir Őey varsada yazın, deyin. Ziyan yoxdursa ancađ xeyirdirs  Dünya G cl ri, Dünya Dövlətləri, Bəşəriyyət bu iŐin ger ekl şm si  c n var g c  ilə  alıŐmalıdır.  unki Dünyanın da Bəşəriyyətin də XoŐb xtliyi bu Birlikd n asılıdır.
- Əgər bu  ađırışı lazımsız bir sənəd kimi kənara tullayacađsınızsa Təbiət də sizi lazımsız v  ziyankar bir varlıđ kimi kənara tullayacađ.  unki mövcud gedışat, müharibələr v  təbii fəlakətlər dünyanı m hv  dođru aparır.

Hörmətlə: Őahin Mirzə